
МІЖНАРОДНЕ ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

УДК 341.215.2:061.1COT DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020\(108\)01](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(108)01)

МАЗАРАКІ Наталія д. ю. н., доцент, завідувач кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: n.mazaraki@knute.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-1729-7846 вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ГОНЧАРОВА Юлія к. ю. н., доцент кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: y.goncharova@knute.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-4679-3715 вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНУ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ СОТ: ПОДОЛАННЯ НЕВІДПОВІДНОСТЕЙ

Проаналізовано чинники, які призвели до кризи Органу вирішення спорів СОТ у 2018–2020 роках. Обґрунтовано необхідність реформування механізму вирішення торговельно-економічних спорів у рамках СОТ.

Ключові слова: СОТ, вирішення спорів, торговельна війна, ретроспективні заходи.

Мазараки Н., Гончарова Ю. Деятельность Органа разрешения споров ВТО: избежание несоответствий. Проанализированы факторы, которые привели к кризису Органа разрешения споров ВТО в 2018–2020 годах. Обоснована необходимость реформирования механизма разрешения торгово-экономических споров в рамках ВТО.

Ключевые слова: ВТО, разрешение споров, торговая война, ретроспективные меры.

Постановка проблеми. Криза Органу вирішення спорів Світової організації торгівлі (СОТ), яка загострилася наприкінці 2019 року, є відображенням не тільки необхідності реформування механізму вирішення торговельно-економічних спорів у рамках СОТ, але й тяжіння

провідних держав світу до двостороннього урегулювання торговельно-економічних відносин. Можна також припустити, що торговельна війна між Сполученими Штатами Америки та Китайської Народною Республікою, що розпочалася 2018 року, стала, серед іншого, наслідком неспроможності ефективно та швидко вирішувати торговельно-економічні спори на основі положень Домовленості про правила та процедури вирішення спорів (далі – Домовленість) [1]. Водночас уникнення та вирішення торговельно-економічних спорів, недопущення торговельних війн є однією з визначальних функцій СОТ, «система вирішення спорів СОТ є центральним елементом у справі забезпечення безпеки та передбачуваності багатосторонньої торговельної системи. Члени СОТ визнають, що він служить для захисту прав та зобов'язань членів СОТ за охопленими угодами, а також для прояснення наявних положень цих угод відповідно до звичайних правил тлумачення міжнародного публічного права». Саме тому ефективність і затребуваність механізму вирішення спорів СОТ є запорукою функціонування цієї міжнародної організації та забезпечення багатостороннього регулювання світових торговельно-економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із найгрунтовніших вітчизняних досліджень механізму вирішення спорів у СОТ вважається науковий доробок С. Осики [2]. Додаткової уваги в контексті цього дослідження набули наукові публікації, що безпосередньо стосувалися функціонування Органу вирішення спорів СОТ упродовж 2018–2020 рр., авторами яких є Р. Брюстер (R. Brewster) [3] і Т. Адекола (T. Adekola) [4].

Попри суттєвий обсяг досліджень за вказаною проблематикою, залишається простір для обґрунтування внесення змін до положень Домовленості про правила та процедури вирішення спорів СОТ

Мета статті – визначити сутність негативних аспектів функціонування Органу вирішення спорів СОТ у поточних гео економічних умовах та аргументувати доцільність внесення змін до положень Домовленості про правила та процедури вирішення спорів СОТ.

Матеріали та методи. Нормативну базу дослідження становить Угода про заснування СОТ, Домовленість про правила та процедури вирішення спорів, звіти експертів і рішення Апеляційного органу СОТ. Методологічною основою проведеного дослідження є загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання.

Результати дослідження. Торговельно-економічні спори є неодмінною складовою світової торгівлі, водночас дестабілізація останньої зазвичай призводить до негативних соціально-економічних наслідків та обопільних збитків учасників конфлікту. Саме тому ст. 23 Домовленості вимагає від держав – членів СОТ «вдаватися до правил і процедур цієї Домовленості та дотримуватися їх» та наголошує, що держави – члени СОТ «не повинні робити визначення щодо того, що порушення

мало місце, що переваги були анульовані або їм заподіяно шкоду, або що виконанню будь-якого із завдань охоплених угод було перешкоджено, іншим чином, ніж шляхом вирішення спорів відповідно до правил і процедур цієї Домовленості» [1].

Зазначимо, що норми Домовленості забороняють державам-членам вдаватися до односторонніх дій щодо держави-порушника зобов'язань, а додаткового тлумачення така позиція набула у текстах звітів експертів. Зокрема, в п. 7.43 звіту експертів № WT/DS58/R від 15 травня 1998 р. [5], № WT/DS222/R від 22 січня 2002 р. [6] наголошується, що «сама сутність Угоди про СОТ підтримує багатосторонній підхід до питань торгівлі»¹, про що зазначено в преамбулі Угоди про заснування СОТ щодо «рішучості розвивати інтегровану, стійкішу й тривалішу систему багатосторонньої торгівлі». Крім того, у ч. 2 ст. 3 Угоди про заснування СОТ прописано, що «СОТ забезпечує форум для проведення переговорів між її членами стосовно їхніх багатосторонніх торговельних відносин з питань, що регулюються угодами, які зазначено в додатках до цієї Угоди. За рішенням Конференції міністрів, СОТ також може забезпечувати форум для подальших переговорів між її членами стосовно їхніх багатосторонніх торговельних відносин» [7]. Цей підхід висвітлено й у ч. 1 ст. 23 Домовленості, яка наголошує на пріоритеті багатосторонньої системи та відхиляє односторонні дії як заміник процедур, передбачених Угодою про заснування СОТ [1].

Варто розглянути твердження з п. 111 Звіту Апеляційного органу № WT/DS165/AB/R від 11 грудня 2000 року: «Домовленість покладає на держави-члени зобов'язання добиватися відшкодування порушень прав, іншого анулювання або заподіювання шкоди перевагам за охопленими угодами винятково шляхом звернення до правил і процедур цієї Домовленості та дотримуватися їх. Пункти ч. 2 ст. 23 Домовленості висвітлюють специфічні й чітко окреслені форми заборонених односторонніх дій, які порушують положення ч. 1 ст. 23 Домовленості. Існує тісний взаємозв'язок між обов'язками, передбаченими ч. 1, 2 ст. 23. Усі вони стосуються обов'язку членів СОТ не вдаватися до односторонніх дій» [8].

Крайня міра, до якої можна вдатися згідно з Домовленістю, передбачена п. 3.7: «Можливість тимчасового припинення дії поступок або інших зобов'язань за охопленими угодами на недискримінаційній основі стосовно іншого члена СОТ за відповідного дозволу *DSB*» (англ. *Dispute Settlement Body* – Орган вирішення спорів).

З моменту утворення в 1995 році та застосування Механізму вирішення спорів у рамках СОТ було розглянуто понад 600 скарг, і хоча процедури вирішення спорів розроблялися для забезпечення стабільності світової торгівлі, порівняно швидкого та справедливого вирішення

¹ Всі цитати з іншомовних джерел наведено у перекладі автора статті.

міждержавних торговельно-економічних спорів, досить часто лунає критика щодо низки питань.

Тривалість вирішення спорів у рамках Домовленості. Так, процедура вирішення спору може тривати до трьох років залежно від того, коли винна сторона виконає рішення Органу з вирішення спорів (хоча є приклади й значно тривалішого розгляду).

Низька ефективність передбачених Домовленістю заходів, зокрема, тимчасове припинення поступок та інших зобов'язань за охопленими угодами.

Теоретичний і непродуктивний зміст заходів, що застосовуються до порушників зобов'язань, адже можливість уникнути сплати компенсації послаблює позиції зацікавленого члена СОТ у переговорах щодо суми компенсації [3; 9].

Перспективний, а не ретроспективний характер заходів, що робить можливим уникнення відповідальності за нанесені збитки. Так, п. 7 ст. 3 Домовленості передбачає, що «першим завданням механізму вирішення спорів зазвичай є забезпечити відміну відповідних заходів, якщо буде встановлено, що вони не відповідають положенням будь-якої з охоплених угод». У п. 1 ст. 19 Домовленості зазначається: «у випадках, коли група експертів або Апеляційний орган дійдуть висновку, що певний захід суперечить охопленій угоді, вони **рекомендують** (виділено автором) заінтересованому членові СОТ привести цей захід відповідно до такої угоди. Крім своїх рекомендацій, група експертів або Апеляційний орган **може запропонувати** (виділено автором) шляхи, якими заінтересований член СОТ міг би виконати ці рекомендації». Можна дійти висновку, що норми Домовленості не містять механізму та вимог повноцінної компенсації дій, що суперечать угодам, та повернення ситуації у початковий стан (*status quo ante*). Зокрема, це може стосуватися повернення субсидій, отриманих виробником від держави у порушення вимог охоплених угод [4; 10]. Доречно зауважити, що можливість застосування ретроспективних заходів була та залишається одним із найбільш дискусійних аспектів функціонування Механізму вирішення спорів у рамках СОТ, що, наприклад, достатньо детально викладено у Рішенні панелі експертів у спорі між Гватемалою та Мексикою [11].

Обмежені можливості застосування такого заходу, як компенсація. Так, ч. 1 ст. 22 Домовленості передбачає, що «компенсація та припинення поступок або інших зобов'язань є тимчасовими заходами, які можуть застосовуватися тоді, коли рекомендації та постанови не виконуються протягом розумного терміну часу». Додатковим чинником, що знижує ефективність механізму компенсації, є те, що сума компенсації стосується проміжку часу між винесенням рішення *DSB* та впливом розумного періоду часу на його виконання зацікавленим членом СОТ (ст. 21 Домовленості). Таким чином, компенсація не

нараховується з моменту звернення зі скаргою, що виключає доволі тривалий період, протягом якого член СОТ отримує економічні збитки. Більше того, не виключається ситуація, коли сума компенсації взагалі не буде погоджена.

Суттєвим маркером і водночас каталізатором кризи Механізму вирішення спорів у рамках СОТ стало невдоволення США діяльністю Апеляційного органу через значний час розгляду спорів і стандарти роботи органу за винесення своїх рішень. Зокрема, представники США висловлювали невдоволення тим, що Апеляційний орган у своїх рішеннях виходить за межі наданих повноважень, розширюючи або звужуючи права та обов'язки членів СОТ, що може розцінюватися як зловживання повноваженнями.

«Сполучені Штати висловлювали неодноразові занепокоєння з приводу того, що апеляційні звіти зайшли далеко поза норми, що визначають правила СОТ у таких різних сферах, як: субсидії, антидемпінговий характер мита, антисубсидійні мита, стандарти та технічні бар'єри в торгівлі та гарантії, обмежуючи можливості США захищати інтереси суспільства, американських робітників і підприємства проти недобросовісної торговельної практики.

Щодо процедурних, системних питань Апеляційний орган видавав консультативні висновки з питань, непотрібних для вирішення спору, переглядав встановлені панеллю експертів факти, незважаючи на обмеження своєї компетенції, стверджував, що панелі експертів повинні дотримуватися його звітів, хоча система СОТ не передбачає застосування прецедентів, а також Апеляційний орган постійно ігнорує 90-денний обов'язковий граничний термін – все це суперечить узгодженим нормам СОТ щодо врегулювання суперечок.

Упродовж останнього року США закликали членів СОТ виправити ситуацію, коли Апеляційний орган продовжує роботу членів, термін перебування на посаді яких закінчився» [12].

Своє невдоволення США реалізували у формі ветовання призначення нових членів Апеляційного органу, фактично блокуючи його роботу [13].

Додатковим свідченням недосконалості механізму вирішення спорів стало нещодавнє загострення торговельних відносин між США та КНР, яке набуло форми застосування зустрічних санкцій. Так, у березні 2018 року уряд США підняв тарифи на китайські товари, посилаючись на положення ст. 301 Закону про торгівлю, яка дає змогу вживати заходи у відповідь на зовнішньоторговельну політику інших держав, що порушує інтереси США (у цьому випадку – дії уряду КНР щодо прав американських інвесторів і власників прав інтелектуальної власності). Вже за два тижні уряд КНР вжив зустрічних санкцій, піднявши тарифи на 128 товарних позицій імпорту з США. У відповідь уряд США повідомляв про наміри додатково підняти тарифи на імпорт китайської продукції.

Сторони наведеного спору звернулися зі скаргами до Органу вирішення спорів СОТ, водночас вдалися до дій із захисту власних інтересів, не очікуючи прийняття рішення у спорі, тим самим прямо порушивши вимоги ч. 2 ст. 23 Домовленості.

З огляду на наведене, досить поширеними є пропозиції щодо підвищення ефективності застосування такого заходу, як грошова компенсація за порушення зобов'язань за Угодою про СОТ. Зокрема, Т. Адекола пропонує запровадження ретроспективного характеру компенсаційних заходів на реалізацію принципу *ubi jus ibi remedium* – «там, де право, там і засіб його захисту». Така ідея не є новою та вже оголошувалася на державному рівні (ще у 1996 році з боку Екватору) й у теоретико-правових працях [4].

Принцип *ubi jus ibi remedium* означає, що особам, чії права порушено, закон повинен надати справедливий засіб захисту, що має здатність повернути їх до попереднього становища до початку правопорушення. З огляду на те, що доступні засоби захисту, передбачені Домовленістю, не надають можливості компенсувати збитки, запровадження ретроспективної грошової компенсації до системи вирішення спорів у рамках СОТ стає необхідним для відновлення довіри держав до цієї системи [4; 10].

Висновки. Події 2018–2020 рр. ставлять під сумнів подальшу визначальну роль СОТ у вирішенні міждержавних торговельно-економічних спорів, а відтак і певною мірою стабільність світової торгівлі. Окреслені у дослідженні негативні аспекти порядку вирішення спорів у рамках СОТ, з одного боку, обумовлені характером самої організації, необхідністю дотримуватися принципів міжнародного права, з іншого – є суттєвим чинником зниження ефективності механізму вирішення спорів. Запровадження ретроспективних компенсаційних заходів фактично може стримувати держави від торговельних війн і врівноважити їхні позиції у міждержавних торговельних відносинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Домовленість про правила та процедури вирішення спорів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#n3.
2. Вирішення міждержавних спорів у Світовій організації торгівлі : навч. посіб. Т. 3. С. Г. Осика, В. В. Коновалов, О. О. Бакалінська. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2019. 248 с.
3. Brewster, R. (2019). WTO Dispute Settlement: Can We Go Back Again? *AJIL Unbound*, 113, 61-66. DOI:10.1017/aju.2019.4.
4. Tolulope Anthony Adekola (2019). «US–China trade war and the WTO dispute settlement mechanism», *Journal of International Trade Law and Policy*, DOI: <https://doi.org/10.1108/JITLP-02-2019-0011>.
5. United States – import prohibition of certain shrimp and shrimp products. Report of the panel WT/DS58/R, 15 May 1998. URL: [http://stage.worldtradelaw.gvpi.net/reports/wtopanels/us-shrimp\(panel\).pdf.download](http://stage.worldtradelaw.gvpi.net/reports/wtopanels/us-shrimp(panel).pdf.download).

6. Canada – export credits and loan guarantees for regional aircraft. Report of the Panel WT/DS222/R, 28 January 2002. URL: [https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=\(@Symbol=%20wt/ds222/r*%20not%20rw*\)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=(@Symbol=%20wt/ds222/r*%20not%20rw*)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#).
7. Угода про заснування Світової організації торгівлі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_342.
8. United States – import measures on certain products from the European communities. Report of the Appellate Body, WT/DS165/AB/R, 11 December 2000. URL: [https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=\(@Symbol=%20wt/ds165/ab/r*%20not%20rw*\)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=(@Symbol=%20wt/ds165/ab/r*%20not%20rw*)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#).
9. Lee, H. W. (2019). Legalization and dispute settlement benefits: The case of the GATT/WTO. *The Review of International Organizations*, № 14 (3), 479-509. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s11558-018-9313-8>.
10. Bronckers, M.C.E.J. and van den Broek, N. (2005). «Financial compensation in the WTO – improving the remedies of WTO dispute settlement», *Journal of International Economic Law*, Vol. 8, № 1, pp. 101-126. DOI: 10.1093/jielaw/jgi006.
11. Guatemala - anti-dumping investigation regarding Portland cement from Mexico report of the panel WT/DS60/R 19 June 1998. URL: https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?DataSource=Cat&query=@Symbol=WT/DS60/R&Language=English&Context=ScriptedSearches&languageUIChanged=true.
12. Office of the US trade representative, 2019 trade policy agenda and 2018 annual report of the President of the United States on the trade agreements program, at 149 (2019), available at URL: https://ustr.gov/sites/default/files/2019_Trade_Policy_Agenda_and_2018_Annual_Report.pdf [<https://perma.cc/TT4N-BS4Y>].
13. United States Continues to Block New Appellate Body Members for the World Trade Organization, Risking the Collapse of the Appellate Process. (2019). *American Journal of International Law*, № 113 (4), P. 822-831. DOI: 10.1017/ajil.2019.59.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2020.

Mazaraki N., Goncharova Yu. Activities of the WTO disputes settlement body: overcoming disparities.

Background. *The crisis of WTO Dispute resolution body, that escalated at the end of 2019, is not only a reflection of the need to reform the WTO's trade and economic dispute settlement mechanism, but also a reflection of the leading powers of the world tending for towards bilateral trade and economic settlement relations. It can also be assumed that the trade war between the United States of America and the People's Republic of China, which began in 2018, was, among other things, the result of an inability to effectively and quickly resolve trade and economic disputes based on the provisions of the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes. While avoiding and resolving trade and economic disputes, preventing trade wars are defining functions of the WTO, that is why the efficiency and demand of the WTO dispute settlement mechanism is the key to the functioning of this international organization and the provision of multilateral regulation of world trade and economic relations.*

Analysis of recent research and publications. *One of the most thorough domestic investigations into the WTO dispute settlement mechanism is considered to be S. Osyka's scientific work. The specific scientific attention has been given in the context of our study, which directly related to the functioning of the WTO Dispute Settlement Body during 2018-2020, by R. Brewster, T. Adekola etc. Despite the significant amount of research on the subject, there is room for justification for amending the provisions of the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes.*

The **aim** of the article is to determine the essence of the negative aspects of the functioning of the WTO Dispute Settlement Body in the current geo-economic conditions and to argue the feasibility of amending the provisions of the WTO Dispute Settlement Rules and Procedures.

Materials and methods. The normative basis of the study is the Agreement on Establishing the WTO, the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes, panel reports. The methodological basis of the research was the general scientific and special legal methods of cognition.

Results. The crisis of the WTO Dispute resolution body has been caused by a number of reasons: lengthy dispute resolution procedures low effectiveness of the measures envisaged by the Understanding, in particular, such as temporary suspension of concessions and other obligations under covered agreements, theoretical and unproductive nature of the measures applied to the offenders, since the possibility of avoiding compensation weakens the position of the WTO member concerned in negotiating the amount of compensation, perspective rather than retrospective nature of the measures, which makes it possible to avoid liability for damages, limited scope for applying such a measure as compensation. Another major component of the WTO Dispute Settlement Crisis was the United States' dissatisfaction with the work of the Appellate Body due to the considerable time spent reviewing the disputes and standards of the body's decision making.

Conclusion. The events of 2018–2020 call into question the continued decisive role of the WTO in resolving interstate trade and economic disputes and, to a certain extent, the stability of world trade. The negative aspects of WTO dispute settlement outlined in the study, on the one hand, are conditioned by the nature of the organization itself, the need to adhere to the principles of international law, and at the same time a significant factor in reducing the effectiveness of the dispute settlement mechanism. We believe that introducing retrospective countervailing measures can indeed deter States from trade wars and balance their position in interstate trade relations.

Keywords: WTO, dispute settlement, trade war, retrospective measures.

REFERENCES

1. Domovlenist' pro pravyla ta procedury vyrishennja sporiv [Arrangements for dispute settlement rules and procedures.]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#n3 [in Ukrainian].
2. Osyka, S. G., Konovalov, V. V., & Bakalins'ka, O. O. (Eds.) (2019). *Vyrishennja mizhderzhavnyh sporiv u Svitovij organizacii' torgivli [The settlement of interstate disputes in the World Trade Organization]*. Kyiv: Kyivs'kyj nacional'nyj torgovel'no-ekonomichnyj universytet (Vol. 3) [in Ukrainian].
3. Brewster, R. (2019). WTO Dispute Settlement: Can We Go Back Again? *AJIL Unbound*, 113, 61-66. DOI:10.1017/aju.2019.4 [in English].
4. Tolulope Anthony Adekola (2019). «US–China trade war and the WTO dispute settlement mechanism», *Journal of International Trade Law and Policy*, DOI: <https://doi.org/10.1108/JITLP-02-2019-0011> [in English].
5. United States – import prohibition of certain shrimp and shrimp products. Report of the panel WT/DS58/R, 15 May 1998. Retrieved from [http://stage.worldtradelaw.gvpi.net/reports/wtopanels/us-shrimp\(panel\).pdf.download](http://stage.worldtradelaw.gvpi.net/reports/wtopanels/us-shrimp(panel).pdf.download) [in English].
6. Canada – export credits and loan guarantees for regional aircraft. Report of the Panel WT/DS222/R, 28 January 2002. Retrieved from [https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=\(@Symbol=%20wt/ds222/r*%20not%20rw*\)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=(@Symbol=%20wt/ds222/r*%20not%20rw*)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#) [in English].

7. Uгода pro zasnuvanja Svitovoi' organizacii' torgivli [The agreement on establishing the World Trade Organization] Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_342 [in Ukrainian].
8. United States – import measures on certain products from the European communities. Report of the Appellate Body, WT/DS165/AB/R, 11 December 2000. Retrieved from [https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=\(@Symbol=%20wt/ds165/ab/r*%20not%20rw*\)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=(@Symbol=%20wt/ds165/ab/r*%20not%20rw*)&Language=ENGLISH&Context=FomerScriptedSearch&languageUIChanged=true#) [in English].
9. Lee, H. W. (2019). Legalization and dispute settlement benefits: The case of the GATT/WTO. *The Review of International Organizations*, 14 (3), 479-509. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s11558-018-9313-8> [in English].
10. Bronckers, M.C.E.J. and van den Broek, N. (2005). «Financial compensation in the WTO – improving the remedies of WTO dispute settlement», *Journal of International Economic Law*, (Vol. 8), 1, 101-126. DOI: 10.1093/jielaw/jgi006 [in English].
11. Guatemala – anti-dumping investigation regarding Portland cement from Mexico report of the panel WT/DS60/R, 19 June 1998. Retrieved from https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?DataSource=Cat&query=@Symbol=WT/DS60/R&Language=English&Context=ScriptedSearches&languageUIChanged=true [in English].
12. Office of the US trade representative, 2019 trade policy agenda and 2018 annual report of the President of the United States on the trade agreements program, at 149 (2019). Retrieved from https://ustr.gov/sites/default/files/2019_Trade_Policy_Agenda_and_2018_Annual_Report.pdf [<https://perma.cc/TT4N-BS4Y>] [in English].
13. United States Continues to Block New Appellate Body Members for the World Trade Organization, Risking the Collapse of the Appellate Process. (2019). *American Journal of International Law*, 113 (4), 822-831. DOI:10.1017/ajil.2019.59 [in English].